

Folkemøte i Møre og Romsdal

Herøy, 4. juni 1994

Hvis dere skulle nevne de fire politiske områdene dere mener er viktigst, hva ville dere si da?

Jeg tror svaret vil være arbeid, en trygg hverdag, et rent miljø og fred. Vi er alle opptatt av tryggheten i samfunnet, for oss selv, for vår familie og barn - og for det lokalsamfunn vi er en del av. Vi ønsker å ta vare på viktige verdier i vårt samfunn. Vi ønsker at våre barn skal ha en jobb å gå til når de er ferdige med skole og opplæring.

Hvordan skal vi få til dette? Ja, det aller viktigste er hva vi selv får til og hvilke verdier vi selv satser på og støtter når vi velger kommunestyre, fylkesting og Storting. For hver dag tas det beslutninger i kommunestyre og fylkesting, i Regjering og Storting som får betydning på små og store områder i folks hverdagsliv. Barnehagetilbud, utvikling av skole, sykehjem og sykehus, nivå på trygder og Folketrygdens utvikling - det avgjør vi på denne måten. Vi legger selv de viktigste rammene for det lokale næringslivet. Vi bestemmer selv hva vi godtar av utslipp og forurensning fra norsk industri og jordbruk. Og vi har selv et ansvar for å være med på å sikre en fredelig utvikling med våre naboer.

Men så er det også slik at vår hverdag påvirkes av det som skjer utenfor i andre land. Tidligere i dag besøkte jeg Sunnmørsfisk i Fosnavåg. Gjennom EØS-avtalen har vi fått lavere toll på den fisken Sunnmørsfisk selger til andre land. Det førte til at de kunne opprette 40 nye arbeidsplasser og at de regner med å kunne øke arbeidsstokken med 20 i løpet av høsten. Og hvis vi blir medlem i EU slik at all toll forsvinner, så ser de enda større muligheter.

Dette er bare ett eksempel på hvor avhengige vi er av det som skjer i andre land og av de muligheter vi kan skape sammen med andre. Og her på Sunnmøre vet dere jo å bruke de mulighetene som skapes - .

Eksemplene er mange: Mange norske arbeidsplasser er avhengig av at bedriftene kan selge varene til utlandet. Nitti prosent av eksporten vår går til Vest-Europa. Derfor er det så viktig at vi er enige om spillereglene på markedet i Europa, slik at andre ikke legger hindringer i veien for våre bedrifter. Alle forstår at man i fotball-VM må være enige om spillereglene. Men det er ikke annerledes for næringslivet, som konkurrerer med bedrifter i andre land hver eneste dag.

Dere kjenner det godt, fra skipsbyggingsindustrien, møbelbedriftene og fiskeforedlingsindustrien. I årevis har høye tollbarrierer i Europa stengt våre fiskeprodukter ute og vi er ofte blitt anklaget for dumpingsalg. Vi har i stor grad måttet sende råvarene sørover til Danmark, Nederland og Frankrike, og de har bearbeidet dem. På den måten har disse landene sikret seg arbeidsplasser som vi selv kunne hatt behov for i Kyst-Norge. Her bør fiskerne og fiskeribedriftene se felles interesser.

Men vi påvirkes også på andre måter. Prisstigningen og rentene i Norge påvirkes ikke bare av det vi selv gjør, men også av om andre land holder orden i sin økonomi. For to år siden opplevde vi en spekulasjonsbølge i Europa. Den rettet seg bl.a. mot italienske lire, britiske pund, spanske pesetas, finske mark og svenske kroner. Noen land skrev ned verdien av sin valuta og flere land måtte la valutaen flyte. Til slutt måtte også vi la krona flyte. Dette førte til at norsk fisk, norske skip og norske møbler ble dyrere i flere land, fordi deres valuta ble mindre verd. Ja, vi måtte gå inn med støtte til bl.a. treforedlingsindustrien da svenske og finske penger ble mindre verd. Svingende valutakurser gjør det vanskeligere å planlegge for kjøp og salg over landegrensene. Det rammer små land aller sterkest.

På samme måte som det ikke er noen barrierer for kjøp og salg mellom kommuner og fylker i Norge, har barrierer mellom landene blitt bygget mer og mer ned. Vi har fått en ny arbeidsdeling og vi har et mer og mer internasjonalt marked både for produksjon og forbruk.

Vi behøver ikke gå lenger enn til oss selv, og se på hvilke land de kommer fra, de tingene vi omgir oss med. Og om det nå står Made in Japan på fjernsynsapparatet, så er mange av delene produsert i andre land.

Komfyren på kjøkkenet kan ha varmeelementer fra Sverige, brytere fra Taiwan, frontplate fra Nederland, mens det hele er satt sammen i Tyskland. Hvor landegrensene går er ikke lenger avgjørende for hvor produksjon og arbeidsplasser skal ligge. Det vet tekoindustrien her i fylket som har opplevet konkurransen utenfra. Vår økonomi er en del av en

internasjonal økonomi. Derfor melder behovet seg for kjøreregler for denne økonomien. Det må gjelde lover og nasjonal regler også der - mellom land som det gjør på hver enkelt hjemmebane.

Alt dette handler om vilkår for arbeidsplasser og verdiskapning. Og da handler det samtidig om vår mulighet til å betale for vår egen velferd og sikre en trygg arbeidsplass til de som ønsker det.

På miljøområdet ser vi den gjensidige avhengigheten aller klarest. Nitti prosent av den sure nedbøren som dreper lakseelver på Vestlandet kommer fra andre land. Vi kan redusere norske utslipp aldri så mye, det som kommer utenfra kan vi alene gjøre svært lite med.

Så har vi fred og sikkerhet. Hos oss er det fred. Men rundt oss i Europa er det usikkerhet, ufred og til og med åpen krig. Det har aldri vært slik i Europa at det er vi og dem. Flere hundre års historie har vist at det er oss. Ingen har fast plass i et rolig hjørne av Europa der de kan si at her er vi trygge. De to verdenskrigene hadde ikke sitt utspring i Norge. Men begge berørte oss sterkt.

Gjensidig avhengighet er et enda sterkere kjennetegn ved dagens Europa der vi lever i det jeg vil kalle et europeisk skjebnefellesskap. Men - det er ikke nytt. Opp gjennom århundrene greide ikke Europa å sikre freden mellom nasjonalstatene. Landene beskyttet seg mot hverandre fordi ingen kunne være trygge på at spillereglene ble fulgt. Da ble den ene stats beskyttelse av seg selv lett oppfattet som en trussel mot andre. Landene ble viklet inn i rustningskappløp og tragiske kriger.

Dette er en viktig del av europeisk historie. Vaclav Havel sier det slik: Tanken om Den europeiske union har ikke falt ned fra himmelen. Den har vokst naturlig fram av en forståelse for Europas historie og skjebne.

Vi er alle forskjellige, sier Havel. Men vi er i samme båt. Vi kan strides om vår plassering i denne båten, men vi kan også rådføre oss med hverandre om dette i fred.

Det er dette Den europeiske union handler om - om demokratiske land som samarbeider for å løse uenighet og konflikter. Som samarbeider for bedre å kunne møte de problemer og utfordringer - som i så stor grad er de samme.

EF - som vi nå kjenner som EU - ble til på 1950-tallet med drivkraften: Aldri mer krig. Nå ville europeiske demokratier sikre ordnet samarbeid og fredelig konfliktløsning. Dengang var det seks land som deltok. I dag er det tolv. Innen utgangen av dette året får vi svaret på om det blir seksten hvis Norge, Sverige, Finland og Østerrike sier ja. Innen utgangen av dette århundre kan tallet nærme seg tyve med land som Polen, Ungarn og Tsjekkia.

Derfor handler EU om å bygge ut demokratiet også mellom landene. Hva vi får til i Norge er viktig. Vi vil ha levende demokrati og folkestyre ute i folks hverdag. Vi må mobilisere våre nasjonale krefter for å ta felles løft for levende bygder, levende industristeder og levende byer. Men så må vi spørre: Er dette nok? Må vi ikke også styrke demokratiet og evnen til fellesskap og ansvar i en enda videre ramme?

Som vi har sett, beveger varer og kapital seg over landegrensene, miljøutslipp kjenner ikke landegrensener og etnisk og nasjonal uro truer freden i mange deler av Europa. Kan vi da få bedre styring med utviklingen hvis de politiske og demokratiske styringsredskapene slutter ved grensestasjonene?

Vi trenger et rettssamfunn, ikke bare i hvert enkelt land, men på tvers av grenser der mennesker ferdes, varene fraktes og penger flyttes gjennom dataterminalene. Det er dette EU handler om.

EU er selvstendige, demokratiske lands svar på at de på flere områder kommer til kort - fordi de hver for seg ikke kan styre utviklingen godt nok. Derfor tar de med seg noe av sin selvråderett og fatter beslutninger sammen på de områder der det er nødvendig.

Derfor kan vi heller ikke sette to streker under svaret og si at slik er EU. Dette samarbeidet er i stadig utvikling. De som går sammen bestemmer kursen.

Etter hvert har nye områder kommet til. Fortsatt er spillereglene for et felles marked viktig. Men det handler også om miljø, utenrikspolitikk, sosiale spørsmål og samarbeid om økonomi og valutapolitikk. Det handler om felles tiltak som kan bidra til å få flere hender i arbeid. I årene framover blir disse spørsmålene enda viktigere.

Spørsmålet vi skal svare på 28. november er om også Norge skal være med i dette samarbeidet. Medlemskap i EU vil ikke gjøre den nasjonale innsatsen mindre viktig. Men det vil gi oss en mulighet i tillegg til det vi gjør her hjemme - på Herøy, i Molde og i Oslo. Det vil gi oss medbestemmelse der viktige beslutninger blir fattet - beslutninger som uansett får betydning for norske arbeidsplasser og norsk hverdag. Det vil gi oss mulighet til å gjøre miljøproblemene i nordområdene til felles utfordringer for resten av Europa.

Mange er usikre i EU-spørsmålet. Her i fylket forteller meningsmålingene at det er et flertall mot, selv om det nå er flere som sier de tviler. Jeg forstår den usikkerheten, for dette er en beslutning av stor betydning enten man heller mot ja eller nei. Det som er sikkert er at et nei ikke er noen mindre alvorlig beslutning enn et ja. For et nei er ikke et ja til at alt skal fortsette som før.

Det er mange som spør om ikke vi greier oss best for oss selv - og om vi ikke blir spurv i tranedans der ute blant de store. Ofte hører jeg folk spørre om ikke EU-medlemskap vil gå ut over norsk identitet og norske særtrekk. Vi skal ta slik uro på alvor, for dette er like viktig som alle detaljene i de omfattende forhandlingene.

Se på EU slik det framstår i dag med Tyskland med 80 millioner innbyggere - Nederland med 14 millioner innbyggere - land på vår størrelse som Danmark og Irland - og Luxembourg med 350 000 innbyggere. Vi ser sentrum og utkant, nord og sør, byer og landsbygder. Vi ser regioner og distrikter med like sterke særtrekk som på Sunnmøre eller Sørlandet. Vi hører ni offisielle språk - og enda flere uoffisielle. Vi spiser forskjellig mat, hører ulik musikk og møter stilarter og tradisjoner på kryss og tvers.

Noen er redd for at det norske språket skal bli svekket ved et medlemskap. Det er det ingen grunn til. Norsk blir et offisielt språk i EU, der våre to språkformer skal være likestilt. Det vi opplever i Europa i dag, er at selv om stadig flere kan ett eller flere fremmede språk, øker bevisstheten om eget språk. Språk og dialekter har med identitet å gjøre - det skal vi ta vare på.

Ett ord kan oppsummere det EU vi ser - og det er mangfold. Mangfoldet er Europas fremste kjennetegn. Et samarbeid mellom land som ikke respekterer mangfoldet ville blitt av kort varighet. Nå har EU vart i snart 40 år, antall medlemsland er doblet og stadig flere land ønsker å bli med.

Det er et uttrykk for at mangfoldet respekteres. Vi kan være aldri så forskjellige og likevel en del av samme fellesskap.

For er ikke særtrekkene der fortsatt? Oppdaget de som besøkte Legoland med barna sist sommer at danskene var blitt mindre danske? Var den nederlandske skuffelsen noe mindre da deres skøyteløpere måtte gi opp for Koss i Vikingskipet - eller var engelskmennene særlig mindre engelske da de røk ut av kvalifiseringen til fotball-VM på Ullevål?

Nordmenn vil ikke bli mindre norske heller. Det er ikke bare på idrettsbanen vi kan hevde oss. De krav vi vil møte - de møter vi allerede - fra en åpen verdensøkonomi. Når Sunnmørsfisk og møbelfabrikkene klarer seg i dagens konkurranse - så betyr det at de vil klare seg minst like bra om Norge blir medlem av EU. De reglene som gjelder for de aller største delene av næringslivet har vi allerede innført gjennom EØS-avtalen. Heldigvis har vi den, selv om det i årevis ble ført en seig kamp imot den.

Det EU-medlemskapet gir oss mulighet til, er i tillegg å kunne tale vår egen sak, støtte andre der vi er enige og si fra der vi er uenige. Som medlem av EU vil vi snakke like mye som vi vil lytte - vi vil bruke denne muligheten til å få våre viktigste naboer og handelspartnere direkte i tale. Når vi legger fram norske syn i dag, må vi ofte reise på en europeisk rundtur for å få tolv EU-land i tale. Som medlem av EU kan vi snakke til alle tolv på en gang. Når EU-landene møtes sitter det én person fra hvert land rundt bordet. Taletiden er ikke fordelt etter antall innbyggere. Det er hvor gode argumentene er som teller mest, om man vil bli hørt. I de aller fleste spørsmål har vi meningsfeller.

Et ordnet samarbeid mellom land er ikke minst i de små lands interesse. Det forplikter de store til å ta beslutninger i fellesskap og ikke ta seg til rette alene. Om vi står utenfor - og de fleste andre landene velger samarbeid i EU - tror vi at de da vil komme til oss for å spørre om hva vi mener før de treffer sine beslutninger? Jeg tror ikke det. Det er faktisk ved å stå utenfor at vi løper størst risiko for at våre argumenter ikke blir hørt.

I dag la Regjeringen fram Stortingsmeldingen om norsk EU-medlemskap. Der behandler vi de økonomiske virkningene av et ja og et nei. Ingen kan være skråsikre på hvor mye det betyr i kroner og øre. Men alt tyder på at et Norge i EU vil bety større trygghet for investeringer og arbeidsplasser. Det vil gi bedre grunnlag for at vi sammen kan skape de verdier vi trenger for å trygge arbeidsplasser og velferdstilbud. Det vil igjen gi oss bedre

mulighet til å ta helt nødvendige løft for å sikre velferdstilbudene, ikke minst for de mange eldre.

La meg gå litt nærmere inn på dette med arbeidsplassene, for det er kanskje det viktigste for hver og en av oss. Mange er urolige for hva det store europeiske markedet vil bety for norske bedrifter og arbeidsplasser. Vil vi klare oss? Blir vi for små? Her er mitt svar klart: Vi vil klare oss meget bra - ja, vi klarer oss meget bra!

I dag har vi en EØS-avtale som sikrer like spilleregler på markedet ute og hjemme. Norske bedrifter har klart å møte den utfordringen med glans, og det er i grunnen ikke overraskende. Selv om sunnmøringer er spesielt flinke til å selge til utlandet, er de gode andre steder i landet også. Norske bedrifter er vant til å selge for eksport. De vet godt hvordan de skal tilpasse seg markeder utenfor vårt eget. For norsk næringsliv som helhet betyr dette store markedet muligheter, ikke trusler.

Nesten like viktig er det at resten av Europa har tillit til norsk økonomi. Det har Europa i dag. Den snuoperasjonen vi har vært gjennom siden 1986 har gitt resultater, selv om det langtfra har vært noen dans på roser å sikre stø kurs. Nå er optimismen på vei tilbake. Antall arbeidsplasser vokser. I fjor var det 21.000 flere personer som fikk et nytt arbeid å gå til. Denne utviklingen ser ut til å fortsette. Tallet på ledige går nedover. Og det er antallet faste, ordinære arbeidsplasser som øker.

Denne oppgangen kommer fordi vi har fått orden på norsk økonomi. La meg trekke fram fire eksempler. For det første har vår solidaritetslinje gitt oss den laveste prisstigningen siden 60-tallet. Dette har gitt folk mer å kjøpe for. Selv små lønnstillegg gir noe igjen fordi prisstigningen er lav.

For det andre har rentene gått mer ned hos oss enn i de aller fleste andre land. Det skyldes at de som låner ut penger har en grunnleggende tillit til norsk økonomi. Det merker bedriftene som vil investere, og det ser vi alle i form av billigere lån til bolig.

For det tredje har vi vært villige til å legge om noen av de offentlige utgiftene fra overføringer til bransjer og personer til aktive tiltak for sysselsettingen. Vi bruker i dag over 6 milliarder kroner mer, sammenliknet med 1990, til aktive tiltak - i eldreomsorgen, til samferdsels- investeringer, til utdanning og til miljøtiltak.

For det fjerde har vi vært villige til å bruke de offentlige budsjettene aktivt for å hindre at ledigheten vokste for sterkt. Det har ført til økte underskudd på statsbudsjettet, men det har også gitt arbeid til flere. Det gjør at vi nå kan redusere underskuddene igjen. Mens store budsjettunderskudd rir mange europeiske land som en mare, klarer vi nå gradvis å redusere underskuddene samtidig som sysselsettingen øker. Skal vi sikre det vi har oppnådd må vi holde stø kurs. Vi må styre mot en økonomi i balanse, en økonomi som kan tåle en støyt når tidene blir vanskeligere.

Alt det vi har gjort i disse årene kunne vi også gjort som medlemmer av EU. De som sier at EU-medlemskap vil hindre oss i å føre en politikk for full sysselsetting tar rett og slett feil. Når EU-landene har satt som mål at landene skal få bedre orden i sin økonomi, er det jo for at også de skal få ned ledigheten. De målene de har satt for prisstigning, budsjettunderskudd, rentenivå og offentlig gjeld - de er Norge allerede godt innenfor. Det vi nå må håpe på er at også EU-landene lykkes med å få orden i økonomien, for det vil gi større stabilitet og trygghet for europeisk økonomi som vi er en del av.

Derfor har vi sluttet oss til disse målene. Hvis EU-landene lykkes, vil det bety at vi får større økonomisk stabilitet i Europa.

Det var den situasjonen vi hadde på 50- og 60-tallet. Da var det regelen og ikke unntaket med lav inflasjon, budsjetter i balanse og full sysselsetting. Det er i alles interesse at vi kan komme tilbake til denne stabiliteten i Europa - og bort fra 70-, 80- og 90-årenes svingende valutakurser, økende ledighet og store budsjettunderskudd.

Skal vi greie dette, må landene i Europa bli flinkere til å samordne sin politikk og enes om grunnleggende mål. Likevel kan de prioritere ulikt på hjemmebane. Det vil fortsatt være stor forskjell på skatte- og fordelingspolitikken til en sosialdemokratisk regjering i Danmark og en konservativ regjering i Storbritannia. Og derfor vil det være like stor forskjell som nå på den politikken Arbeiderpartiet og Høyre vil gå inn for i Norge - enten vi står innenfor eller utenfor EU.

Ved medlemskap i EU får vi sikkerhet for at alle våre varer kan selges tollfritt. Vi får være med når beslutninger fattes - om skipsfart, landbruk, fisk, energi og alt annet som er viktig for oss. Vi får tryggere rammer for å føre vår egen politikk videre. Har omverdenen og norske bedrifter tillit til vår politikk, da kommer investeringen og da sikrer vi arbeidsplassene.

Vi har fått orden på norsk økonomi. Våre egne muligheter til å få ledigheten ned og bygge ut velferden blir større hvis det også bli orden og stabilitet i de andre landenes økonomi.

Da blir vi også bedre i stand til å ta vare på og videreutvikle vårt eget velferdssamfunn. Det er viktig for mange når de skal ta stilling til om vi skal være med i EU. Naturlig nok, for det har med selve tryggheten i vår hverdag å gjøre.

Det som er klart er at velferdsordningene våre - trygdesystemet, helsevesenet, barne- og eldreomsorgen - vil vi i Norge bestemme over selv, uansett medlemskap eller ikke. Hvis et EU-medlemskap ville bety at vi svekket velferdsordningene våre, hadde jeg ikke kunnet anbefale norsk medlemskap.

At velferdspolitikken bestemmes av landene selv er helt naturlig. Vi trenger ikke sitte i møter med andre land for å bestemme norsk pensjonsalder eller sykelønn. Dette er våre egne politiske valg - lokalt og nasjonalt.

Men - vi er jo helt avhengige av økonomisk evne til å bære de utgiftene en aktiv velferdspolitikkk krever. Her gjelder den samme regelen for Norge som for oss alle; vi kan ikke over tid bruke mer penger enn det vi har. I en periode kan vi låne, men i lengden kan vi bare stole på egne krefter og de inntektene vi klarer å skaffe oss selv. Slik er det også for velferdsstaten. Vi må faktisk ha råd til å drive en aktiv velferdspolitikkk.

Derfor har det møysommelige og krevende arbeidet med å rette opp norsk økonomi, vært helt nødvendig for å sikre velferdsstatens framtid. Mens Sverige har måtte gripe til kraftige nedskjæringer i sine offentlige tjenester, har vi her i Norge klart å ri av den lengste internasjonale nedgangskonjunkturen siden krigen uten slike tiltak. Dette har gitt oss rom til å øke svangerskapspermisjonen, fortsette utbyggingen av barnehageplasser, begynne arbeidet med seks-årsreformen som vil gi alle seksåringer et pedagogisk tilbud, og vi er i ferd med å gjennomføre den største reformen av det videregående skoletilbudet siden innføringen av videregående skole her i landet.

Vi har først og fremst et nasjonalt ansvar for å skaffe landet de inntektene som trengs for å trygge velferdsordningene. Men vår evne til å skaffe disse inntektene henger også sammen med vårt forhold til det internasjonale

samfunnet. Vi er helt avhengige av at andre land vil kjøpe varene våre. Som et lite land er vi i særlig grad avhengige av stabile internasjonale økonomiske forhold. Samarbeidet mellom EU-landene har sikte på å skape denne stabiliteten. Medlemskap i EU vil gi oss innflytelse i det samarbeidet som vil forme Europas framtid og som uansett vil bety mye for vår økonomiske utvikling.

Kort sagt: Medlemskap i EU gir større trygghet for at vi har råd til å betale regningen for velferdssamfunnet. Derfor er det heller ikke slik noen sier, at de økonomiske argumentene taler for medlemskap i EU, mens hensynet til velferdspolitikken skulle tale mot. Økonomi og velferd er uløselig knyttet sammen.

Det vi skal ta stilling til 28. november er medlemskap i det EU vi kjenner i dag. De som er sikre motstandere av EU bebreider Regjeringen for ikke å ha forhandlet om det viktigste, nemlig selve innholdet i EU-samarbeidet. Jeg pleier å gi motstanderne rett når jeg hører dette. Nei, vi har ikke forhandlet om det viktigste - for det er vi tilhengere av!

Vi støtter de hovedprinsippene som bærer dette ledende samarbeidet i Europa: Politisk samarbeid for å sikre fred, samarbeid om økonomi og valutapolitikk for å sikre stabile muligheter for bedrifter og arbeidsplasser - og samarbeid om de miljøoppgavene vi ikke kan løse hver for oss.

Likevel var det nødvendig å forhandle, og forhandlingsresultatet er en del av det vi skal ta stilling til. Hvorfor var det nødvendig å stå så hardt på i forhandlinger gjennom ett år?

I store trekk passer Norge og de nordiske land inn i det EU som er i dag. Men det er forhold hos oss som ikke er dekket av de ordningene 12 land har kommet fram til gjennom årene. Om Norge, Sverige og Finland blir medlem øker EUs landområde med 50% - mens folketallet bare øker med 5%. Det sier noe om at vi lever og arbeider under ganske andre forhold i store deler av våre land. På områder først og fremst knyttet til landbruk, fiskeri, energi og distriktpolitikk trengte vi løsninger som kunne vise at vi var velkommen i fellesskapet. Vi ville ikke ha unntak, men løsninger som respekterte våre naturgitte forhold og tradisjoner.

Slike løsninger har vi fått, og de er det grundig redegjort for i den Stortingsmeldingen som ble lagt fram i dag. For de som ønsker

informasjon, men som ikke vil lese en hel Stortingsmelding, vil det om kort tid bli tilbudt en kortversjon, og den er helt gratis!

To områder fra forhandlingene møter særlig interesse i Møre og Romsdal, og det er fiske og landbruk.

Når det gjelder fiske så får vi nå endelig den frie markedsadgangen vi har arbeidet for i så mange år. Det åpner store muligheter som vi må gripe. Jeg hører mange si at nettopp denne landsdelen har det beste utgangspunktet. Er det ikke til og med slik at Herøy er en av de tyngste fiskerikommunene i landet?

På Sunnmøre finner vi kanskje den mest konkurransedyktige delen av fiskeflåten. Her finner vi viktige mottaks- og foredlingsanlegg, og her finner vi en omfattende oppdrettsvirksomhet. Her finner et driftig markeds- og eksportmiljø både for sild og makrell, klippfisk, saltfisk og lakseeksport. Derfor er lik markedsadgang med 0-toll fra dag 1 en stor og ny mulighet - som dere nok vet å utnytte.

Jeg vet at andre deler av fiskeriløsningen er møtt med skepsis i landsdelen, særlig på grunn av resultatet for makrell. De kvoteandelene vi har fått nedfelt i traktaten er de samme som i 1994, noe som sikrer Norge den største totalandel vi noen gang har hatt, - på over 30%. Likevel mener noen at vi burde ha hatt en langt større andel. Slik jeg ser det ville det være urealistisk å tro at vi skulle kunne oppnå halvparten av makrellkvotene. Det er også vanskelig å se at det finnes vitenskapelig belegg for dette. Vi forsøkte likevel å få til en høyere andel. Det har vi gjort i en årrekke. Men vi fikk altså ikke gjennomslag på dette området. Jeg tror heller ikke at Norge utenfor EU kunne ha gjort noe særlig med det.

Så har vi dette med at enkelte EU-land får mulighet til å fiske deler av sine makrellkvoter i norske farvann. De får ikke nye kvoter, men altså mulighet til å fiske noe av det de har i våre farvann. Men jeg forstår at dette oppfattes som negativt all den tid norske fiskere har rådet grunnen alene til nå. Men la oss heller ikke glemme at det mange oppfatter som negativt i dag kan se ganske annerledes ut om noen år. Vi må holde åpent for at makrellen igjen kan endre sitt vandringsmønster slik at det en dag er vi som vil ha interesse av å ta noe av våre kvoter i andre farvann.

Noen er også usikre på om EU-fiskerne vil respektere våre reguleringer og kontrollordninger. Her kan jeg være helt klar: Jeg kan forsikre om at

norsk kystvakt skal stå godt rustet til å sørge for at reguleringer og kontroll som norske fiskere må følge - også skal gjelde for fartøyer fra andre land. Og vi har fått nødvendig sikkerhet for at fisket i 12-mils sonen også i fremtiden vil være forbeholdt norske fiskere.

I sum betyr fiskeriløsningen store muligheter for Sunnmøre. I EØS fikk vi ingen toll-lettelser for sild, makrell og laks, og vi hadde ingen fullgod garanti mot anti-dumping tiltak. Nå får vi ordnede forhold og like rettigheter. Det tror jeg sunnmøringene vil greie å utnytte.

Når det gjelder landbruk har vi fått en løsning som gjør det mulig å sikre et robust landbruk i hele landet. Mye er skjedd i norsk landbruk de siste årene. Den teknologiske utviklingen har gjort det mulig for stadig færre å produsere stadig mere. I 1960 arbeidet det 250.000 i landbruket. I dag er tallet rundt 90.000. Men produksjonen er tredoblet på omtrent det samme arealet.

Denne utviklingen vil fortsette - uavhengig av medlemskap i EU. Vi møter en åpnere verdenshandel gjennom den internasjonale GATT-avtalen. Vårt naboland Sverige senker sine matpriser til EU-nivå allerede til neste år. Derfor må også våre kostnader ned. Det er den utfordringen vi står overfor. Samtidig vil vi ha landbruket som en bærebjelke i bygdepolitikken for å sikre at folk kan bo og arbeide i hele landet.

Vi driver landbruk under andre forhold i Norge enn lenger sør i Europa. Dette måtte vi få forståelse for i forhandlingene. Vi er sikret at vi kan gi varig støtte til norsk landbruk. Noe finansieres fra EU, noe finansierer vi sammen og noe dekker vi selv. Støtteordningen for Nordlig landbruk gjør det mulig å bruke nasjonal støtte opp til dagens nivå i områder nord for 62 breddegrad - og store områder sør for denne breddegraden. Det dekker Møre og Romsdal. Vi vil fortsatt legge vekt på særlig støtte til distriktslandbruket. Vi kan opprettholde hovedtrekkene i produksjonsfordelingen og det vil bli sterkere satsing på miljøvennlig jordbruk og bygdeutvikling. Vi kan også ha nasjonale støtteordningen utenfor nordlig landbruk, der hvor det er vanskelig å tilpasse landbruket til EUs landbrukspolitik.

Forbrukerne får billigere mat, og næringsmiddelindustrien billigere råvarer ved medlemskap. Likevel vil det koste en del å opprettholde norsk landbruk og hjelpe næringsmiddelindustrien gjennom en helt nødvendig omstilling. Vi må vente at utgiftene til landbruket over statsbudsjettet vil øke de nærmeste årene, før de så vil gå nedover.

Derfor var det ikke så overraskende at Carl I. Hagen var skuffet over resultatet. Han hadde håpet at EU-medlemskap ville føre til avvikling av støtten til landbruket. Det hadde han ingen grunn til, for et slikt resultat ville aldri en Arbeiderparti-regjering godta. Vi vil gi støtte til norsk landbruk slik at vi kan opprettholde et aktivt landbruk i hele landet. Med dette resultatet kan vi gjennomføre de omstillinger som i alle fall er nødvendige på en måte som samtidig gir norsk landbruk nye utviklingsmuligheter.

Det er et annet spørsmål fra forhandlingene som noen er opptatt av - det at vi skal betale en kontingent for å bli medlem. Når vi tar hensyn til det som kommer tilbake fra EU gjennom de ulike støtteordningene, skal vi i 1995 betale en kontingent på omlag 600 kroner pr nordmann (omlag 2,5 milliarder kroner). Det tilsvarer litt mindre enn det koster å røyke en sigarett pr dag. Dette må vi se på som en forsikring og en investering. En forsikring for å bevare freden i Europa. En investering for å styrke verdiskapningen i norsk økonomi, slik at vi kan få ledigheten ned og trygge velferden.

Avslutning

Det er viktig at vi fram til folkeavstemningen får en reell debatt om vårt forhold til EU. Det er folkeavstemningen som avgjør om vi skal bli med eller ikke. Det er viktig at vi får en debatt som kan gi folk et grunnlag å ta stilling på, og ikke en debatt som bare skaper større usikkerhet.

EU er et samarbeid mellom land. Dette samarbeidet blir verken mer eller mindre enn det landene gjør det til. Traktattekster og paragrafer lever ikke sitt eget liv. De har bare en mening dersom det ligger politisk vilje bak. Og denne politiske viljen er det de enkelte landene - nasjonalforsamlingene i de enkelte landene - som bestemmer. Samarbeidet gir bare resultater om det er forankret hos menneskene som bor i EU-landene.

Ikke alle som er mot norsk medlemskap i EU ønsker at EU skal forsvinne. De ønsker bare at Norge ikke skal være med. For meg er det like unaturlig å tenke Europa uten Norge som å tenke Norge uten Europa.

Har vi ønsker og mål for framtiden, så skal vi også stå opp for det vi tror på. Ord alene løser ikke problemene. Det kan bare handling gjøre. Hvem skal handle om ikke de europeiske landene i fellesskap?

"Som før" er en tilstand som ikke lenger eksisterer. Å velge å stå utenfor det samarbeidet som er det dominerende i Europa, føler jeg er et mer dramatisk valg enn det å være med.

De som snakker om et Europa uten EU, vil egentlig tegne et helt nytt Europa på blanke ark. Men, det blir bare teori. Det gir oss ikke noe svar på de utfordringene vi møter i dag. Om EU forsvant, ville det bety at samarbeidet hadde brutt sammen, revet i stykker av interne konflikter. EU vil ikke bryte sammen som følge av at landene ønsker mer samarbeid, men fordi landene vender hverandre ryggen og ser innover mot seg selv.

Et slikt Europa kan ikke være i Norges interesse. Et slikt Europa vil ikke være i stand til å ta felles løft for å få flere i arbeid, for å bedre miljøet eller for å sikre velferdssamfunnet. Et slikt Europa vil være et mer usikkert og utrygt Europa. Det er i Norges interesse at samarbeidet mellom de europeiske landene lykkes. Da er det for meg et naturlig valg å si ja - ja til at vi blir med, så vi kan gjøre vårt for at Europa skal lykkes.